

Dtp: Tastevejledning

StarOffice Writer 6.0

Indledning	2
Indsæt et billede	2
Tekstombrydning	2
Spalter	3
Indsæt tekst og billede	4
Indsæt billedtekst	5
En ramme om billedet	6
Spalter og billedplacering	7
Rubrik og mellemrubrik	8
Indsætte en uncial (initial)	9
Indstilling af typografier	10
Writer og typografierne.....	10
Brødtekst.....	11
Opret ny typografi.....	12
Indstilling af mellemrubrik	13
Anvend typografierne	14
To eller tre spalter?	14
Faktaboksen og tekst på rasterbaggrund.....	14
Fire spalter, flere billeder.....	17
Ændring af typografiindstillinger – tilpasning til fire spalter.....	18
Tilpasning af billeder	19
Skrifttypens udtryk	20
Opslag om Motionsdag	20

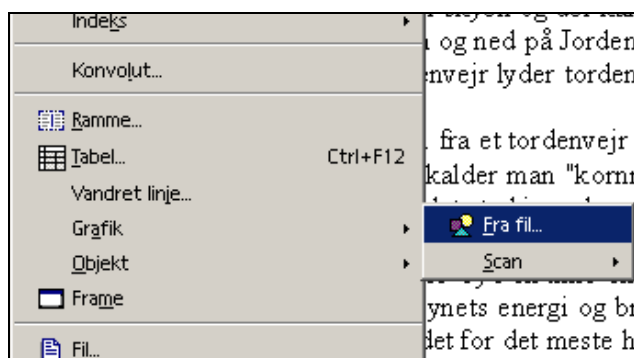
Indledning

I denne tastevejledning gennemgås hovedområder, som ikke blev gennemgået i tastevejledningerne til Tekstbehandling 1 og Tekstbehandling 2, hvor bl.a. programmets brugerflade og menuer blev gennemgået.

Indsæt et billede

Når du indsætter et billede sammen med tekst, har du flere muligheder at placere tekst og objekt i forhold til hinanden. Det kaldes ombrydning:

- Åbn datafil: Lyn og torden.rtf
- Sæt markøren dér, hvor du vil indsætte billedet
- I menulinjen vælger du Sæt ind|Grafik|Fra fil:

- Åbn datafilen Lyn.jpg.

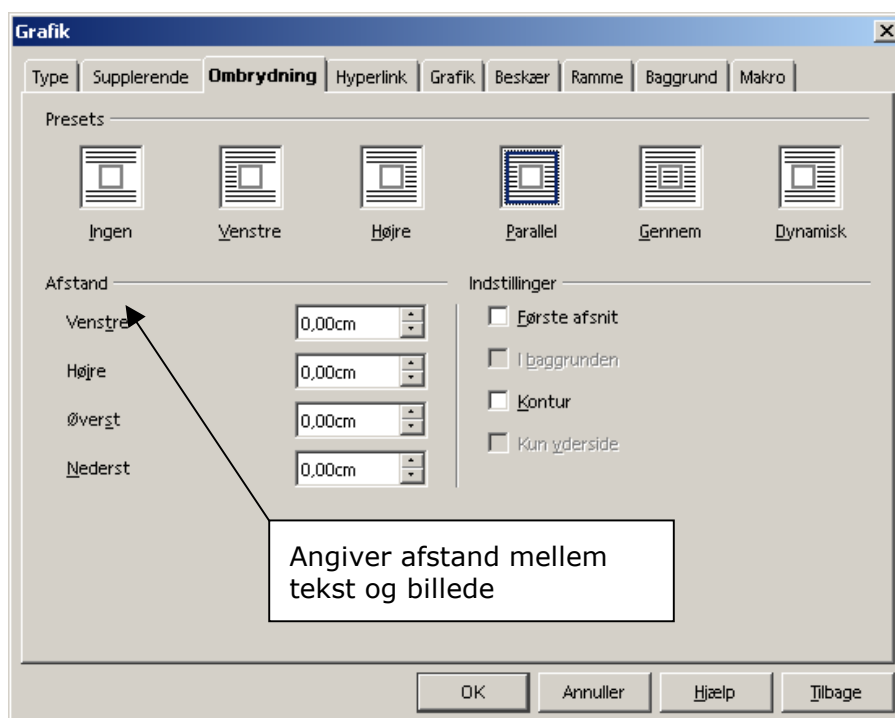
Billedet sættes nu ind i teksten.

Billedet kan tilpasses til den størrelse, du ønsker.

- Klik på billedet, så du kan se markeringshåndtag i hjørnerne og på billedkantens sider
- Tag fx fat i et hjørnehåndtag (hold venstre museknap nede) og flyt håndtaget
- Hvis du ikke vil ændre billedets proportioner, skal du holde Shifttasten nede, samtidig med at du trækker.

Tekstombrydning

- Placer markøren/venstreklik et sted inde i dit billede. Højreklik med musen, mens markøren er inde i dit billede
- Vælg Grafik
- Vælg fanebladet Ombrydning:

De små billeder viser, hvordan billede og tekst vil blive placeret i forhold til hinanden.

- Vælg en af mulighederne, fx Parallel
- Indstil evt. Afstand, som angiver afstanden mellem tekst og billede
- Klik OK.

Gør billedet aktivt ved at flytte markøren ind i billedet, så markøren skifter udseende og klik én gang med venstre museknap, så der kommer håndtag rundt om billedet.

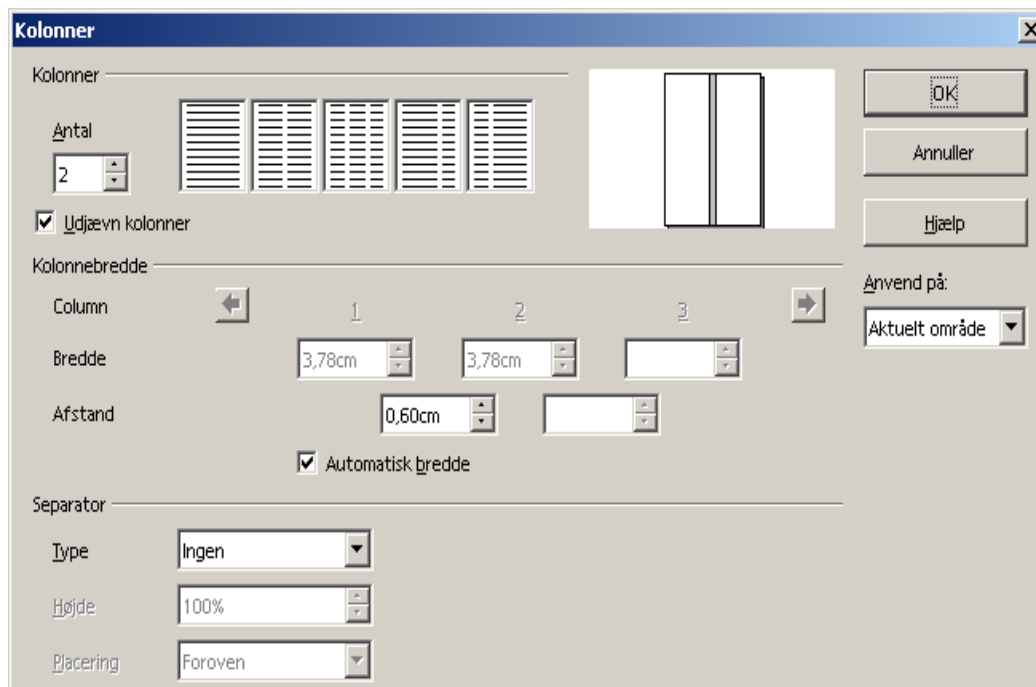
- Hold venstre museknap nede, mens du bevæger musen. Billedet flytter med. Læg mærke til, hvordan tekst og billede placerer sig i forhold til hinanden
- Skaler billedet ved at gribe i et af håndtagene
- Højreklik igen i billedet – vælg en anden ombrydning
- Afprøv de forskellige muligheder.

Spalter

En side består ofte af en rubrik, der dækker hele sidens bredde og en brødtekst, som skal sættes op i spalter. Inden spalterne formateres – for at indstille antal og afstand – markeres brødteksten for kun at sætte den markerede tekst op i spalter.

- Åbn Lyn og torden.rtf

- Markér teksten
- Vælg i menulinjen Formater|Kolonner:

- Ved at klikke på de forskellige knapper kan du vælge det forudindstillede spalteantal og fordeling
- Vær opmærksom på at indstille afstanden mellem spalter. Generelt er ca. 0,5-0,7 cm passende
- Du kan ændre i spaltebredde ved at bruge de små pilespidser og fx bestemme, at spalterne skal have forskellig bredde ved at fjerne hakket i Automatisk bredde.

Indsæt tekst og billede

Åbn datafil: Lyn og torden.rtf:

Lyn og torden

Af Marianne Kristensen, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gedebukke foran svangede han sin hammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Før et tordenvejr bryder lys er luften lun mere og trækker. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blankblikkøse vækse sig meget høje. Der er kraftige vind og op ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst rører der kæmpegæster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rum larm. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kalder man "kommød". Dem ser man til om sommeren.

Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lynet det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kunne gøre lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at optage lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Hvis lyset slår ned rammer det for det meste høj, spidse ting f.eks. skorsten, mast og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i torden viden at gøre os mere sikre.

Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i he under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

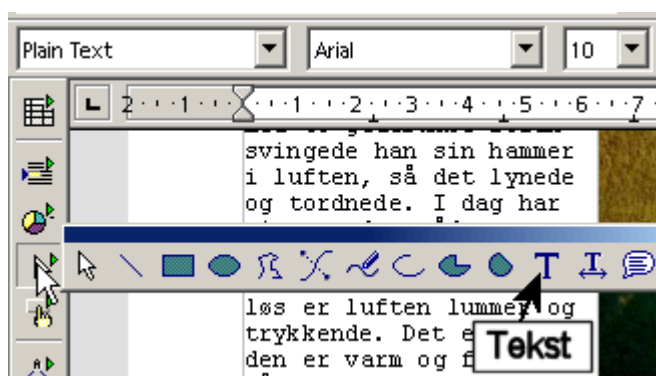

Lyn og torden over Lemby Søstenar

- Vælg Rediger|Marker alt og formatér teksten: Times New Roman, 12 pt i størrelse
- Sæt markøren før første linje og indsæt billedet (datafil: Lyn.jpg) – se vejledning i indledende afsnit
- Formindsk billedet (se. ill.)
- Markér billedet (venstreklik) og vælg Grafik
- Vælg fanebladet Ombrydning – Parallel
- Lav evt. indstillinger for tekstens afstand til billedet
- Flyt tekst og billede lidt ned på siden (brug Enter-tasten), så der kan blive plads til rubrik (overskrift) og byline (forfatterangivelse)
- Skriv rubrikken her: Lyn og torden
 - Formatering: Skrifttype uden seriffer, Arial, ca. 40 pt i størrelse
- Lige under rubrikken skrives en byline: "Af Marianne Kristensen, hold 2"
 - Formatering: Samme skrifttype som brødtekst, ca. 2 pt mindre og kursiv: "Af Marianne Kristensen, hold 2".

Indsæt billedtekst

Billedteksten indsættes ved at oprette en tekstboks, således at teksten selvstændigt kan placeres i forhold til billedet. Til det skal vi bruge et nyt værktøj.

- Vælg Tegneværktøjet i værktøjslinjen til venstre. Ved at holde venstre museknap nede på ikonen foldes en menu med ikoner ud (se ill.)
- Vælg ikonen for Tekst
- Markøren er nu forandret til et kryds
- Tegn en ramme et sted på siden
- Sæt markøren i rammen og skriv: "Lyn forekommer både inde i en tordensky, mellem skyer og mellem skyen og jorden". Brug samme formatering som til byline
- Klik uden for boksen, så rammen fjernes
- Klik igen på teksten
- Højreklik i den nye ramme
- Vælg Tekstombrydning|Rediger
- Vælg Venstre og indstil afstand til tekst
- Vælg OK
- Flyt tekstboksen på plads under billedet og tilpas dens størrelse.

Du har nu en rå opsætning af siden. Nu skal du finpudse opsætningen. Sørg for, at alle elementer "holder kant".

Sørg for at "holde kant" – at fx billedets øverste kant flugter med tekstens øvre kant, og at billedteksten begynder præcis under billedets venstre kant.

Til slut strammes billedet op ved at give det en tynd sort ramme – en vigtig lille detalje, der gælder for alle billeder.

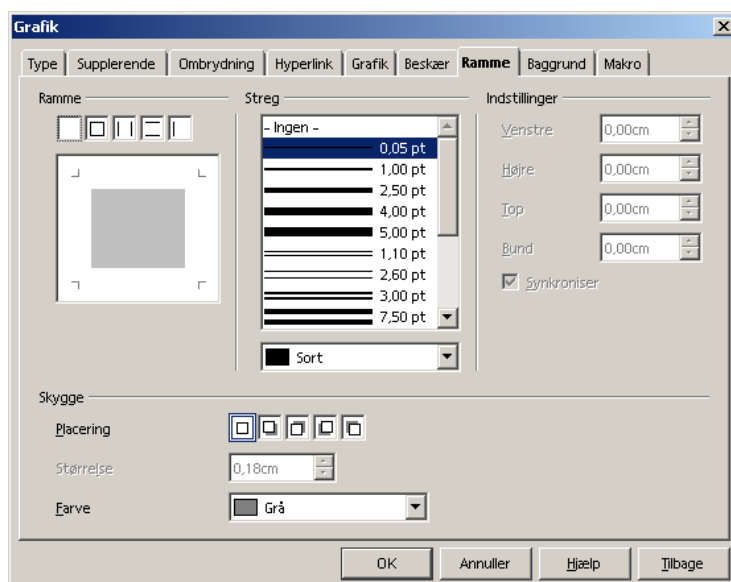
En ramme om billedet

En ramme om et billede er med til at stramme billedet op. Hvis der er lyse områder i kanten af billedet, er det helt nødvendigt med en ramme, for at billedet ikke skal fortsætte ud på sidens hvide papir.

Det er til gengæld uhyre vigtigt, at rammen er diskret,

dvs. tynd. Der skal faktisk meget lidt til for at give den ønskede effekt:

- Markér billedet
- Klik med højre musetast
- Vælg på menuen: Grafik
- Vælg fanebladet Ramme
- Vælg en Ramme
- Vælg Farve: Sort
- Vælg Streg: 0,05 pt
- Vælg OK:

Spalter og billedplacering

Udgangspunktet er en opsætning som beskrevet i øvelse 1.

Sæt teksten op i to spalter:

- Markér hele brødteksten – og kun brødteksten
- Vælg Formater|Kolonner
- Vælg to spalter og indstil Afstand mellem spalter til fx 0,6 cm
- Godkend dit valg ved at trykke OK.

En afstand på 0,5 – 0,7 cm er generelt passende mellem spalter med brødtekst. I øvrigt gælder: større afstand ved få spalter, mindre afstand ved mange spalter.

- Flyt nu billedet nederst på siden

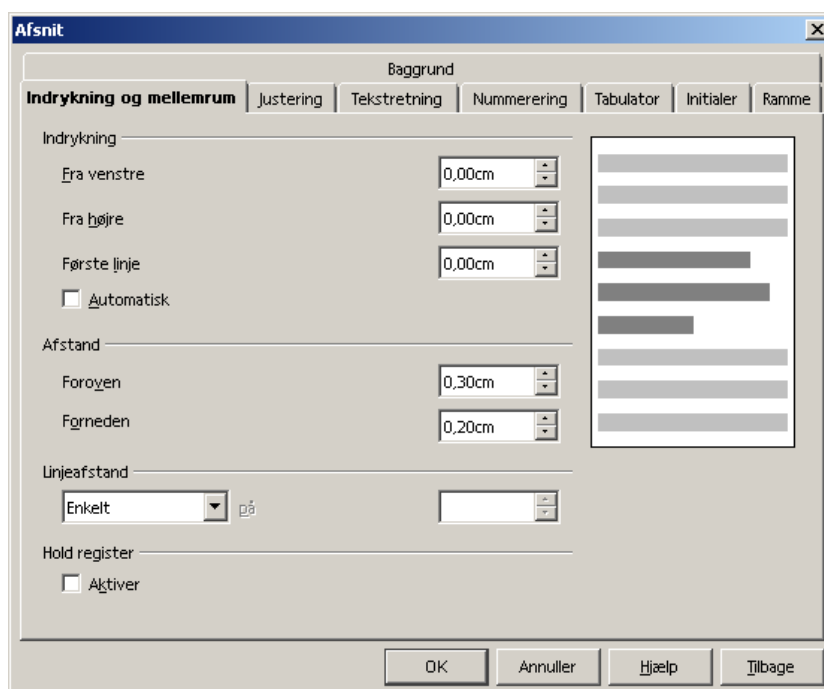
- Flyt billedteksten ned ved siden af billedet (se ill.):

Lyn og torden	Lyn og torden
<p><i>Udenrigsministeren, 7. a</i></p> <p>Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gedebukke foran svangede hans svinghammer i luften, så det brændte og tordnede. I dag har vi en anden måde at forstå tordenen på.</p> <p>For et tordenvejr betyder det er luften kummer og trykkløse. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan vandmolekylerne våde sig meget høje. Der er kraftige vind og op ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst får de kompagnier gennem luften. Det er lyn.</p> <p>For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går det et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p>Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenlyset som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.</p> <p>Hvis man er mere end 15 km fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se bjæne. Lyn der er langt væk</p> <p>kalder man en "komm-od". Den ser man tit om sommeren.</p> <p>Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden blyer det ca. 100 gange i et sekund.</p> <p>Et lyn kunne gøre by til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de senere år se at opfangte bjæns energi og bruge den, fordi bjæne bærer sig i luften.</p> <p>Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, masts og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder.</p> <p>En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.</p> <p>Hvis det er tordenvej kan det være farligt at stå i lys under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer en som regner og i kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvej at der</p> <p>Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gedebukke foran svangede hans svinghammer i luften, så det brændte og tordnede. I dag har vi en anden måde at forstå tordenen på.</p> <p>For et tordenvejr betyder det er luften kummer og trykkløse. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan vandmolekylerne våde sig meget høje. Der er kraftige vind og op ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst får de kompagnier gennem luften. Det er lyn.</p> <p>For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går det et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p>Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenlyset som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.</p> <p>Hvis man er mere end 15 km fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se bjæne. Lyn der er langt væk</p> <p>kalder man en "komm-od". Den ser man tit om sommeren.</p> <p>Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden blyer det ca. 100 gange i et sekund.</p> <p>Et lyn kunne gøre by til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de senere år se at opfangte bjæns energi og bruge den, fordi bjæne bærer sig i luften.</p> <p>Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, masts og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder.</p> <p>En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.</p> <p>Hvis det er tordenvej kan det være farligt at stå i lys under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer en som regner og i kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvej at der</p> <p>Lyn og torden over Lyngby Skovcenter</p> 	<p><i>Udenrigsministeren, 7. a</i></p> <p>Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gedebukke foran svangede hans svinghammer i luften, så det brændte og tordnede. I dag har vi en anden måde at forstå tordenen på.</p> <p>For et tordenvejr betyder det er luften kummer og trykkløse. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan vandmolekylerne våde sig meget høje. Der er kraftige vind og op ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst får de kompagnier gennem luften. Det er lyn.</p> <p>For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går det et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p>Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenlyset som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.</p> <p>Hvis man er mere end 15 km fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se bjæne. Lyn der er langt væk</p> <p>kalder man en "komm-od". Den ser man tit om sommeren.</p> <p>Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden blyer det ca. 100 gange i et sekund.</p> <p>Et lyn kunne gøre by til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de senere år se at opfangte bjæns energi og bruge den, fordi bjæne bærer sig i luften.</p> <p>Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, masts og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder.</p> <p>En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.</p> <p>Hvis det er tordenvej kan det være farligt at stå i lys under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer en som regner og i kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvej at der</p> <p>Lyn og torden over Lyngby Skovcenter</p>

Rubrik og mellemrubrik

Vi indsætter nu to mellemrubrikker. Mellemrubrikker skal placeres, så de står tættest på det tekstafsnit, som de er overskrift for.

- Over det afsnit, der begynder med "Før et tordenvejr ...", placeres på en ny tom linje en mellemrubrik: "Elektriske skyer". Formatering: Arial 11 pt, fed
- Vælg i menulinjen Formater|Afsnit
- Vælg fanebladet Indrykning og mellemrum: Indstil Afstand|Før oven = 0,3 cm, For neden = 0,2 cm. Du kan skrive i feltet eller bruge piletasterne
- Over det afsnit, der begynder med: "Hvis lynet slår ned ...", placeres en mellemrubrik: "Når lynet slår ned". Samme formatering
- Vælg i menulinjen Formater|Afsnit
- Vælg igen fanebladet Indrykning og mellemrum og indstil: Før oven = 0,3 cm, For neden = 0,2 cm. Du kan skrive i feltet eller bruge piletasterne:

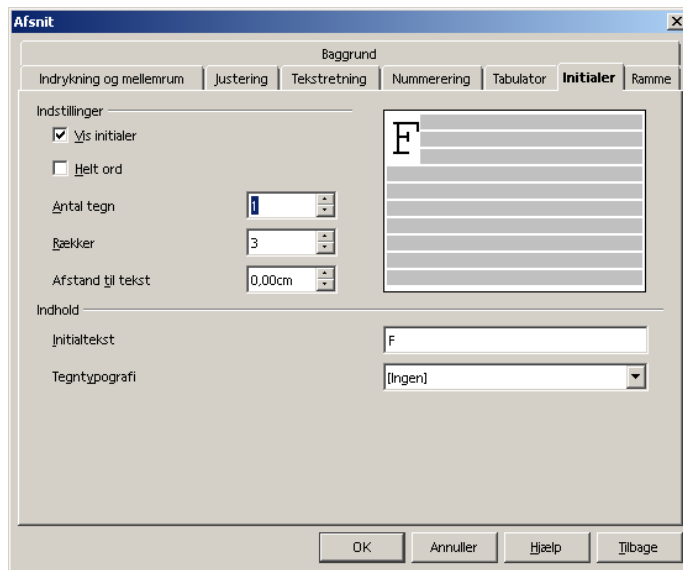
Rubrikken kan der også arbejde videre med:

- Udskift teksten i rubrikken, så den i stedet hedder "Torden og lynild"
- Formatér rubrikken, så den får en størrelse, der har samme bredde som de to spalter.

Indsætte en uncial (initial)

I stedet for en mellemrubrik kan man i nogle typer tekster vælge at bruge en uncial. En uncial kan være dekorativ, men fortæller intet om tekstens indhold.

Uncialer bruges ofte til at markere åbningsafsnittet i en publikation:

I Writer kaldes den typografiske uncial en Initial og kan indsættes på følgende måde:

- Sæt markøren i det afsnit, du vil ændre
- Vælg i menulinjen Formater|Afsnit
- Vælg fanebladet Initialer
- Vælg Vis Initialer
- Vælg Antal tegn = 1
- Vælg Rækker = 3
- Godkend dine valg – vælg OK.

Indstilling af typografier

Til en større og ensartet publikation er det en god idé på forhånd at definere et skrifttypeskema – her også kaldet en typografi.

Et skrifttypeskema kan fx bestå af én skrifttype til overskrifter, underrubrikker, mellemrubrikker og én til brødtekst og billedtekster. Alle formateres forskelligt med hensyn til størrelse, skriftsnit, m.m.

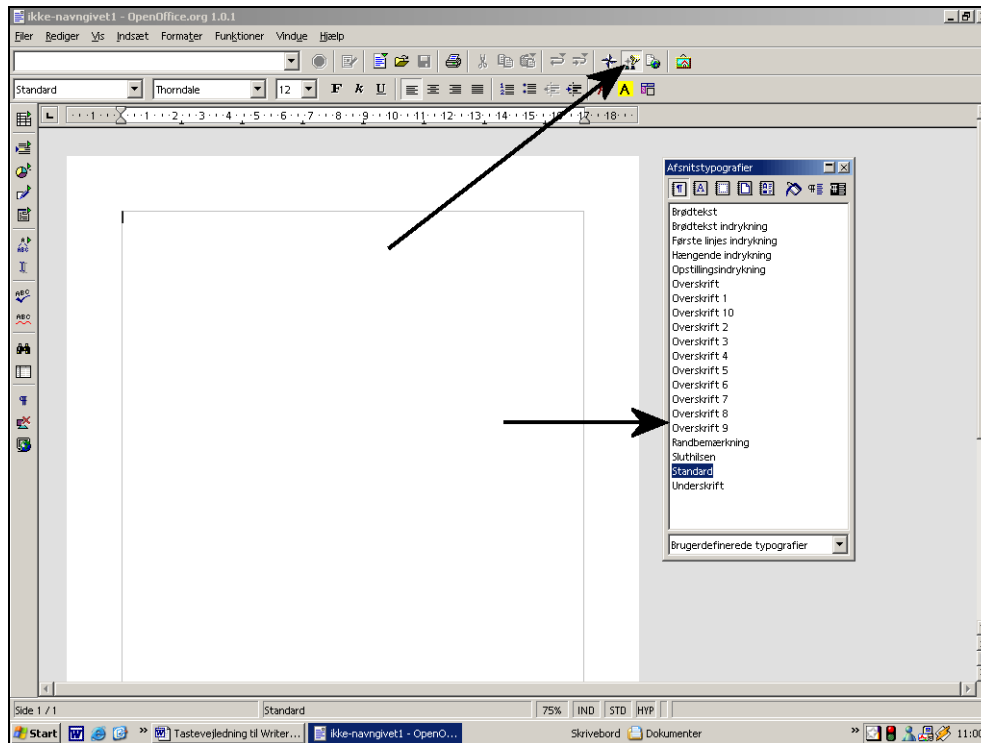
Når vi former layoutet, får vi måske brug for at eksperimentere med en anden skrifttype til brødteksten eller en anden størrelse. Med skrifttypeskemaer er det nemt at ændre alle skrifttyperne i en publikation for at give den et nyt udseende. Med et enkelt klik foretager du alle indstillinger for en bestemt teksttype.

Vi vil nu forberede os på de næste opgaver og lave indstillinger til de typografier, vi skal bruge i de næste øvelser. Vi formaterer så hele vores tekst med brug af disse typografier.

Writer og typografierne

I Writer er der flere forskellige slags typografier. Vi vælger her at bruge Afsnitstypografierne som er beregnede til at formatere større tekststykker.

Typografiindstillinger findes og foretages vha. Stylisten. Stylisten aktiveres ved at klikke på ikonen i menulinjen (Stylist til/frå), hvorved der vises et vindue på arbejdsbordet (se ill.):

Nederst i Stylistvinduet kan du vælge, hvilke typografier der skal vises. Vi vælger standardindstillingen Brugerdefinerede typografier.

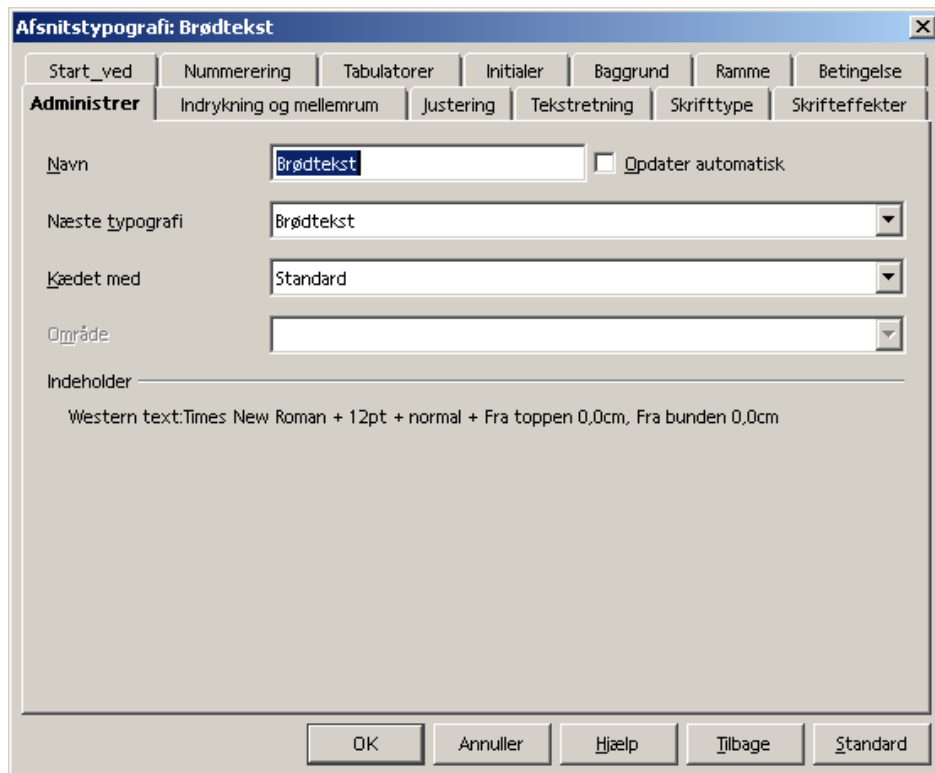
Her findes allerede nogle af de typografier, vi skal bruge. Måske skal de blot ændres, så indstillingerne er som vi ønsker. Andre må vi selv oprette.

Vi begynder med at modificere indstillingerne for brødtekst.

Brødtekst

- Aktivér Stylisten
- Vælg i vinduet: Brødtekst
- Højreklik i vinduet
- Vælg Modifier

Følgende vindue ses:

Her er et væld af indstillingsmuligheder. Vi koncentrerer os om dem, vi skal bruge, og det er kun få af mulighederne:

- Vælg fanebladet Skrifttype
- Vælg Font: Times New Roman, Type: Normal, Size (størrelse): 12 pt
- Vælg Justering: Venstre
- Godkend dine indstillinger: OK.

Nu er brødteksten indstillet. Vi vil nu oprette en ny typografi til vores rubrikker.

Opret ny typografi

- Aktivér Stylisten
- Højreklik i vinduet
- Vælg Ny
- Vælg fanebladet Administrer
- Navngiv den nye typografi: "Rubrik"
- Vælg Skrifttype: Arial, 60 pt, fed
- Vælg Justering: Venstre
- Godkend dine indstillinger: OK.

De øvrige typografier indstilles på samme måde.

- Opret ny typografi, kaldet "Underrubrik": Arial, 12

pt, kursiv

- Opret ny typografi kaldet "Billedtekst og byline": Times New Roman, 10 pt, kursiv.

Nu mangler vi kun at oprette en typografi for mellemrubrikken.

Indstilling af mellemrubrik

Når du opretter Mellemrubrik, skal du redigere Afsnitsindstillingen, således at mellemrubrikken står tættest på den tekst, den er overskrift for, og sådan at der er større afstand til teksten over mellemrubrikken.

- Aktiver Stylisten
- Højreklik i vinduet
- Vælg Ny
- Vælg fanebladet Administrer
- Navngiv den nye typografi: "Mellemrubrik"
- Vælg fanebladet Skrifttype: Arial, 11 pt, fed
- Vælg fanebladet Justering: Venstre
- Vælg fanebladet Indrykning og mellemrum: Indstil Afstand|Foroven = 0,3 cm, Forneden = 0,2 cm. Du kan skrive i feltet eller bruge piletasterne
- Godkend dine indstillinger: OK.

Vær opmærksom på, at dine indstillinger ændrer forholdet mellem linjerne i en spalteopsætning. Selv om der er flere spalter, er de enkelte linjer normalt placeret over for hinanden, hvilket medvirker til at give siden et harmonisk præg. Indstillinger for mellemrubrik (som ændrer linjeafstanden) forskubber dette forhold, så linjerne måske forskydes.

Prøv at få dine spalter afbalanceret, så teksten står i register tværs over siden, ved at arbejde med den linjeafstand, du giver dine mellemrubrikker.

<p>Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegnister gennem luften. Det er lyn.</p> <p>Tordenskrald</p> <p>For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p><small>Her er man et langt fra et tordenskrald kaldet</small></p>	<p>tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70 millimeter på et kvarter. Det er næsten lige så meget som der falder i hele august.</p>
--	---

Spalter uden balance – teksten i anden spalte står ikke i register

skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegnister gennem luften. Det er lyn.

Tordenskrald

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftigt regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der

Spalter i balance – teksten i første og anden spalte står i register

Anvend typografierne

De nye typografier er nu vist i Stylistvinduet og er klar til anvendelse.

- Markér hele den din brødtekst (tag blot evt. mellemrubrikker med i købet)
- Vælg i Stylistvinduet: Brødtekst; dobbeltklik på den valgte typografi
- Markér en mellemrubrik
- Vælg i Stylistvinduet: Mellemrubrik; dobbeltklik på den valgte typografi.

Formatér rubrik og billedtekst på samme måde.

To eller tre spalter?

Udgangspunktet er en opsætning som beskrevet i øvelse 4.

<p>Torden og lynild</p> <p><i>af Adnanme.Ervanzen, 7 a</i></p> <p>Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gedebukke foran omgæve hans hest var det i luften, så det lydede og tordede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.</p> <p>Elektriske skyer Før et tordenvejr bryder løs er luften lammert og trübende. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bombkviksølvne møde sig og sætte sig sammen. Der er hurtige vindstød og også inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegnister gennem luften. Det er lyn. For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p>Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver elektricitet. Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk belyser luften og gør det muligt at se den "horramod". Derfor er det på de fleste høje og skovene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftigt regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70 m ålmmeter på et døgn. Det er næsten lige så meget som der falder i hele august.</p> <p>I Danmark tordner det ca. 10 dage om året. Nogle steder i det tropiske Afrika er der tordenvejr med kraftige regnmere end 100 dage om året.</p>	<p>Torden og lynild</p> <p><i>af Adnanme.Ervanzen, 7 a</i></p> <p>Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gedebukke foran omgæve hans hest var det i luften, så det lydede og tordede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.</p> <p>Elektriske skyer Før et tordenvejr bryder løs er luften lammert og trübende. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bombkviksølvne møde sig og sætte sig sammen. Der er hurtige vindstød og også inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegnister gennem luften. Det er lyn. For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".</p> <p>Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver elektricitet. Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk belyser luften og gør det muligt at se den "horramod". Derfor er det på de fleste høje og skovene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.</p> <p>Når det er torden vil der næsten altid komme kraftigt regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70 m ålmmeter på et døgn. Det er næsten lige så meget som der falder i hele august.</p> <p>I Danmark tordner det ca. 10 dage om året. Nogle steder i det tropiske Afrika er der tordenvejr med kraftige regnmere end 100 dage om året.</p>
--	--

Faktaboksen og tekst på rasterbaggrund

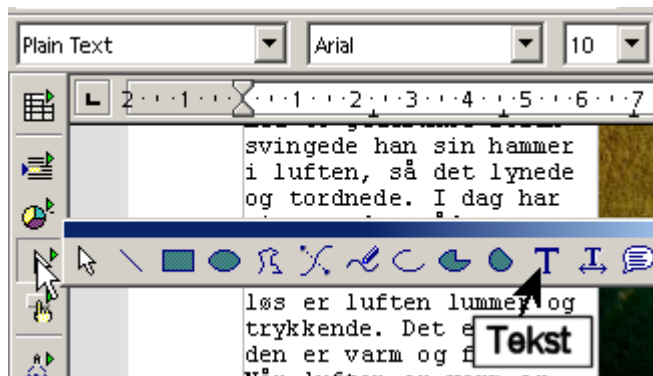
Udgangspunktet for denne øvelse er en opsætning som

skitseret i øvelse 5: Tre spalter med billedet placeret nederst (se øvelser).

Tekstbokse kan formateres, så teksten får en baggrund eller en ramme. Vær opmærksom på, at tekst på farvet baggrund kan være vanskelig at læse. Vælg derfor en god kontrast – mørk tekst på lys baggrund – og en tydelig skrifttype. Skrifttyper uden seriffer er særligt egnede.

Udgangspunktet for at lave en faktaboks er en tekstboks, som den vi brugte, da vi placerede en billedtekst.

- Vælg i værktøjslinjen til venstre: Tegneværktøjet. Ved at holde venstre museknap nede på ikonen fol-des en menu med ikoner ud (se ill.):

- Vælg ikonen for Tekst
- Markøren er nu forandret til et kryds
- Tegn en ramme et sted på siden.

Sæt markøren i rammen ved at klikke og skriv:
"Hvor langt væk? Tæl til tre.

Hvis man er et stykke væk ser man først lynet. Det er først efter at man høre tordenbraget for lyden bevæger sig ikke så hurtigt som lys.

Lyden bevæger sig ca. 1 km. på 3 sekunder. Når man vil vide hvor mange kilometer tordenvejret er væk kan man tælle de sekunder der går fra man ser lynet til man hører braget. Så deler man tallet med 3 og så ved man hvor langt tordenvejret er væk."

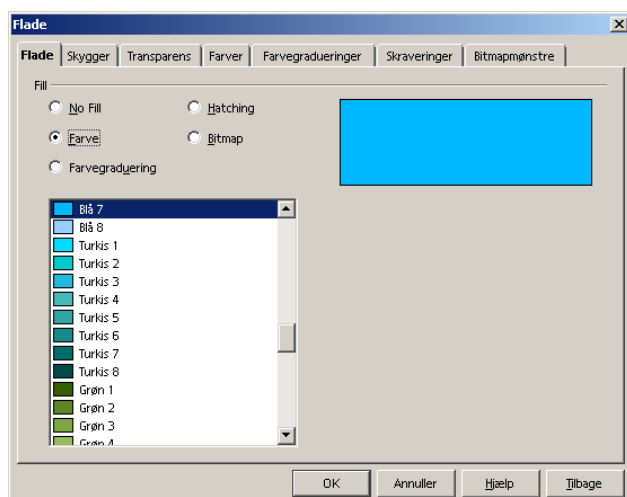
Brug samme formatering som til byline. (Teksten kan også kopieres fra filen Faktaboks.rtf).

- Klik uden for boksen, så rammen fjernes
- Klik igen på teksten
- Højreklik i den nye ramme
- Vælg Tekstombrydning|Dynamisk tekstombrydning
- Højreklik igen i den nye ramme

- Vælg Streg. Her kan du vælge indstillinger for en ramme til din faktaboks. Vælg fx Type: Gennemgående, Farve: Sort, Tykkelse: 0,00 cm
- Godkend ved at vælge OK
- Højreklik igen på rammen
- Vælg Flade. Her kan du vælge indstillinger for, hvordan fladen skal farves. Her tilbyder Writer mange muligheder for farve, gradueringer, transparens og mønstre. Husk hovedreglen: Keep it simple!

Vi vælger en tynd grå raster, så den sorte tekst kan læses.

- Vælg fanebladet Flade
- Vælg Farve
- Find en blå farve: Blå 10%.

Til sidst skal teksten formateres:

- Formatér teksten: Arial 9 pt, normal, venstrejusteret
- Placer faktaboksen enten øverst i midterste spalte eller øverst i spalten til højre. Hold øje med sidens balance.

Måske ser din side nu således ud:

Torden og lynild

af Helene Brønnum, 7 a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogne med to gedebukke foran, svægede han sin hammer i luften, så det lydede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forhøre tordenen på.

Elektriske skyer
Før et tordenvejr bryder løs er luften lun og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blikbølgerne valse sig ned og torden. Der er kraftige vind og ned i de skyer og skyen bliver elektrisk. Til sidst bliver der kamp og der kommer lynet. Det er lyn. For det meste er der lyn inde i skyen og der kommer det væk lyn mellem for-

skellige skyer. Men nogle gange går det et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "bøjet står ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lysene.

Lynet er et langt væk bål der man "tormod". Dem ser man tit om sommeren. Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden bryder det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kommer ikke lys til en lille by i en time eller giver energi til et hus i to år. Men man kan de svare ikke på at opfangt lysets energi og bruge den, fordi

Fakta-boks

I alt 100 millioner ton vand er i luften på Jorden. Hvis man vil samle det vand op, kan man samle det vand op i et hav. Det er meget mere vand i luften end i alle verdens søer og floder. Så alle verdens søer og floder er kun et lille hav i forhold til vandet i luften.

Lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lynet står ned

Hvis lynet står ned, rammer det for det meste høje, spidse tingf. eks. skorstene, masten og høje træer. Derfor er der på de fleste høje og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet står ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i hø-

Lyn fra tordenvejr belyser mellem skyer og mellem skyen og jorden.

Torden og lynild

af Helene Brønnum, 7 a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogne med to gedebukke foran, svægede han sin hammer i luften, så det lydede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forhøre tordenen på.

Elektriske skyer
Før et tordenvejr bryder løs er luften lun og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blikbølgerne valse sig ned og torden. Der er kraftige vind og ned i de skyer og skyen bliver elektrisk. Til sidst bliver der kamp og der kommer lynet. Det er lyn. For det meste er der lyn inde i skyen og der kommer det væk lyn mellem for-

Fakta-boks

I alt 100 millioner ton vand er i luften på Jorden. Hvis man vil samle det vand op, kan man samle det vand op i et hav. Det er meget mere vand i luften end i alle verdens søer og floder. Så alle verdens søer og floder er kun et lille hav i forhold til vandet i luften.

Lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lynet står ned

Hvis lynet står ned, rammer det for det meste høje, spidse tingf. eks. skorstene, masten og høje træer. Derfor er der på de fleste høje og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet står ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i hø-

man har regnet ud at over hele Jorden bryder det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kommer ikke lys til en lille by i en time eller giver energi til et hus i to år. Men man kan de svare ikke på at opfangt lysets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lynet står ned

Hvis lynet står ned, rammer det for det meste høje, spidse tingf. eks. skorstene, masten og høje træer. Derfor er der på de fleste høje og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet står ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i hø-

Lyn fra tordenvejr belyser mellem skyer og mellem skyen og jorden. Hvis en skovbrand udbryder så bliver der meget hurtigt. Det er meget farligt at stå i skyen og skyen bliver "tåbelagt".

Fire spalter, flere billeder

Udgangspunktet for denne øvelse er en opsætning som skitseret i øvelse 6.

- Ombyd teksten til fire spalter.

Billeder, billedtekst og faktaboks skal nu tilpasses til de nye spaltebredder, så de "holder kant" med spalterne.

- Billedet placeres tæt på overskriften i de to midterste spalter (se ill.)
- Placer billedtekst – husk at "holde kant"
- Placer og tilpas faktaboksen, fx i nederste venstre hjørne:

Torden og lynild

Affotografier af tordenen, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han løste i sin vogn med to gødebukke foran svægede han sin hammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Lyn forkemmer Odde båd i en nordvestlig, midlertidig skyer og mellem søen og Jorden.

Elektriske skyer
For et tordenvejr bryder lys er luften kuller og trøskende. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blunkende skyer vokse sig meget høje. Der er kraftige vind og op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst fører der kampgejster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og

der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned". Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbraget som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kaldes man "kommød". Dem ser man tit om sommeren.

Lyn er energi. Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lyser det

ca.100 gange i et sekund.

Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opsugge lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

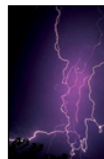
Når lyset slår ned,

Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorsten, masten og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder.

En lynafleder er lavet af tykke kobber eller sølv tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre store skade. Hvis det er tordenvejr

kan det være farligt at stå i lene under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Hvis det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70 millimeter på et kvarter. Det er næsten lige så meget som der falder i hele august.

Lynene var de kraftigste i Danmark siden 1973

I Danmark tordner det ca. 10 dage om året.

Nogle steder i det tropiske Afrika er der tordenvejr med kraftig regn mere end 100 dage om året.

Denne placering giver plads til endnu et billede, idet siden lige nu er lidt ude af balance.

- Hent billedet Lyn2.tif og placer det i højre spalte med billedtekst, fx: "Lynene var de kraftigste i Danmark siden 1973" (husk, at TIF-filer – i modsætning til JPG-filer – ikke kan åbnes ved klik fra websiden, men skal gemmes på computerens hard-disk)
- Hold kant, dvs. sørg for at billedet passer med spaltebredden
- Husk ramme om billedet

Artiklen mangler en underrubrik.

- Sæt markøren i første spalte
- Skriv teksten: "Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke fange lynets energi."
- Formater teksten ved at vælge typografien: Underrubrik
- Lav ny tom linje mellem underrubrik og brødtekst.

Underrubrikken kan også placeres under overskriften.

Ændring af typografiindstillinger – tilpasning til fire spalter

Men med fire spalter er vores brødtekst blevet en anelse for stor. Brødteksten er kommet til at virke firkantet og klodset. Vi kunne vælge en anden skrifttype til vores brødtekst, men en enklere løsning er at ændre skrift-

densky.jpg i faktaboksen.

Skrifttypens udtryk

Se bl.a. tastevejledningen "Tekstbehandling 1".

Opslag om Motionsdag

Datafiler: Ben1.tif, Ben2.tif, Ben3.tif, Hjerte1.tif, Hjerte2.tif.

Læs hele opgaven igennem, inden du begynder på arbejdet.

Du skal slå på tromme for Motionsdagen. Alle klasser skal have et opslag om dagen. Opslaget skal laves i A4 og kan evt. senere kopieres op i A3.

- Vælg i menulinjen Filer|Ny(t)|Tekstdokument
- Skriv teksten: "Motionsdag 2002" og placer den fx øverst på siden
- Skriv teksten: "Hjerteforeningen og Dansk skoleidræt" og placer den fx nederst på siden
- Giv begge tekster en passende formatering. Vær opmærksom på valg af skrifttype og overvej bl.a. målgruppe, blikfang, kontrast
- Indsæt billede: Hjerte.tif på siden
- Indsæt de øvrige billeder: Ben1.tif, Ben2.tif, Ben3.tif – hvis du da vil bruge dem.

Hvis du markerer Hjerte.tif, vil du se, at dets ramme let kommer til at dække over de andre billeder. Dette kan løses ved at redigere rammen, så den følger hjertets kontur.

Vi kan på den måde give et billede og dets ramme en særlig form og tilpasse teksten til denne form.

- Markér billedet
- Højreklik på billedet
- Vælg Tekstombrydning|Rediger kontur.

I nedenstående vindue er konturen nu tilpasset. I menuen øverst findes redskaber til at tilpasse redigeringspunkterne og evt. indsætte flere på rammen.

Tildel

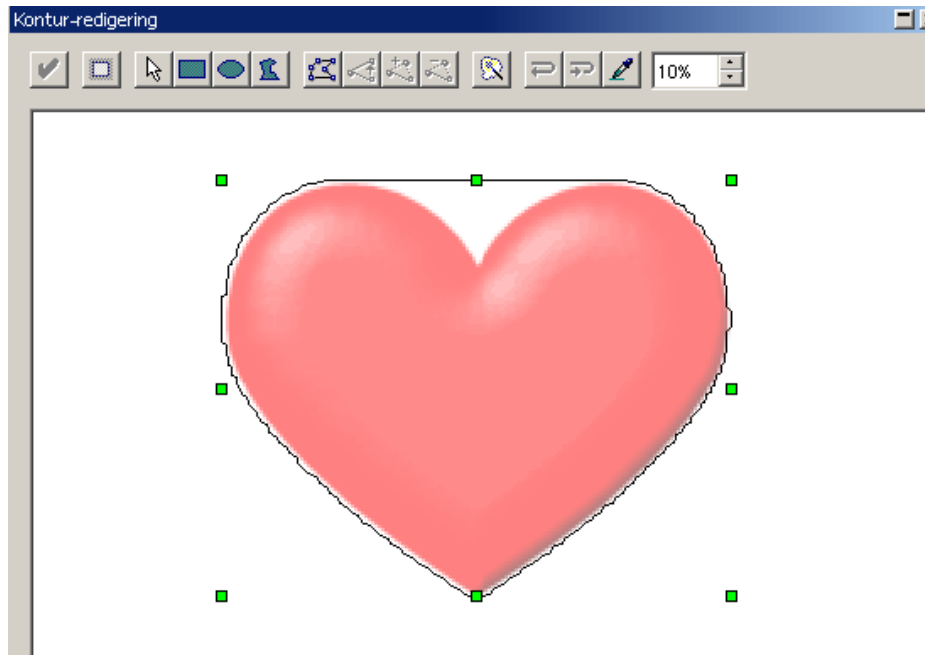

Rediger punkter

AutoKontur

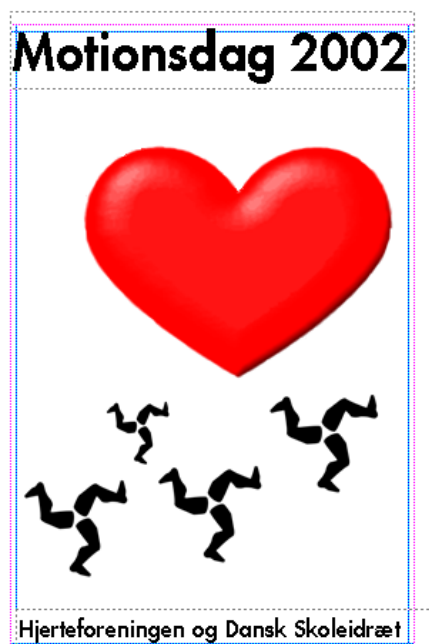

- Klik på AutoKontur for at fuldføre den automatiske tilpasning
- Godkend den tegnede kontur på ikonen for Tildel længst til højre
- ... og luk vinduet ved at klikke i X i vinduets øverste højre hjørne.

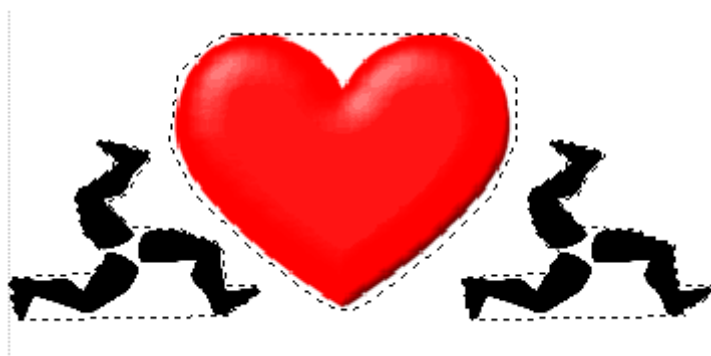
Hvis du vil arbejde yderligere med redigering af konturen, skal du klikke på Rediger punkter.

Du kan nu tilpasse de øvrige billeders kontur på samme måde.

På plakaten fra før ser det fx således ud:

Når du placerer eller flytter rundt på de mange ben, skal du være opmærksom på, at de gerne må ligge ind over hinanden. Du kan bestemme, hvad der ligger øverst ved at højreklikke på billedet og vælge Placering.

Til sidst kan du tilføje nedenstående tekst – eller en del af den – måske placeret på hjertet med en anden tekstfarve end sort. Vælg skrifttype med omhu.

- Dagens program:
 - Kl. 10.15 Fælles opvarmning
 - Kl. 10.30 Startskud for samtlige aktiviteter
 - Kl. 12.30 Afslutning
 - Kl. 12.40 Efterårsferie
- I tilfælde af regnvejr bliver der almindelig undervisning fra 8.00 til 12.40.
Husk madpakken og fornuftig beklædning.

Lad dig i øvrigt inspirere af det medfølgende billed-

materiale eller find dine egne illustrationer.